

ПРИКАЗИ

Др Стеван Игњић: УЖИЦЕ И ОКОЛИНА 1862 — 1914, Вести, Титово Ужице

Завичајна историја, — једна од веома интересантних области историографије, код нас до сада мање позната и гајена — са монографијом др Стевана Игњића добила је веома значајан прилог.

Период од педесет година историје ужичкога краја, који обухвата докторски рад професора Игњића, одликовао се бурним друштвено-економским и политичким променама, тако да је аутор овај историјски развитак морао обухватити са више аспеката. Аутору је било утолико теже што многи од тих проблема до сада нису били ни начети, а камоли обрађивани. Поред тога, проучавање догађаја у релативно великом временском распону, а у оквирима једног мањег дела Србије, наметнуо је аутору тешкоће у погледу распореда грађе, како по тематском тако и по хронолошком принципу, јер је историјске догађаје из ужичкога краја требало повезивати са историјским процесима који су се одиравали у Србији тога времена које су деловале у том раздобљу.

Игњић је користио обиле извора и литературе која говори о том периоду. Посебну вредност делу даје коришћење до сада непознатих архивских извора из Државног архива Србије и приватних збирки докумената појединих истакнутих политичких личности.

Ради прегледности Игњић је монографију поделио на увод, осам глава и закључак.

У кратком предговору осврнуо се на тешкоће које је имао приликом рада на монографији и дао оцену извора и литературе којима се служио.

Уводни део садржи кратак историјат Ужица и околине до 1862. године, о чему је већ објавио једну

књигу под насловом „Ужичка нахија”.

Главни садржај монографије аутор је поделио на осам глава — према проблемима које је обрадио.

У првој глави даје историју Ужица и околине од 1862. до 1878. г. Ту се говори о ослобођењу Ужица од Турака 1862, муслиманским тимањима, бабинској буни и, на крају, о јаворском рату 1876. г.

Друга глава обухвата проблем становништва, у првом реду насељавање овога краја у току XIX века. Затим су дата прегледно демографска кретања у Ужицу и околини по орезовима од 1844. до 1911. и занимања тог становништва. Захваљујући геополитичком положају, овај крај је представљао етапну станицу кроз који су миграционе струје из Црне Горе, Босне, Херцеговине и Новопазарског Санџака водиле у Србију. Данашње становништво Ужичке Црне Горе, рачанског краја, ранијих делова Соколске нахије, златиборског и моравичког среза — потиче од досељеника из помнутих крајева.

Трећа глава описује привредна кретања. У њој је обухваћен развитак заната и еснафа, трговина, саобраћај и прве привредне организације у Ужицу и околини.

Четврта глава говори о хајдучији, о узроцима њеног настанка и њеним истакнутим представницима у личностима Маринка Раковића, Николе Јевђевића, Маринка Јосовца и других.

Посебно су била интересантна политичка струјања у овом крају, као и оснивање грађанских партија, па им је Игњић с правом посветио целу пету главу своје монографије.

Особито интересовање аутора изазвао је развитак социјалистич-

ких идеја и радничког покрета у Ужицу и околини, о чему он говори у шестој глави. Ту је прегледно дат историјат радничког покрета овога краја од појава првих радничких удружења па до пуног развитка партијских организација Српске социјалдемократске партије. У том склопу обрадио је неколико интересантних питања, као што су: однос Васе Пелагића и ужичких социјалиста, свестрана делатност Драгише Лапчевића до 1903, радничке читаонице, оснивање партијских и синдикалних организација Српске социјал-демократске партије, штрајкови у ткачници и низ других проблема.

Пажњу аутора привукло је и продирање социјалистичких идеја у ужичку гимназију, па је у посебној (седмој) глави обрадио покрет ђака социјалиста, наглашавајући при том значај и улогу Радована Драговића, Димитрија Туцовића и Душана Поповића.

Последња глава посвећена је развтку школства, у првом реду основних школа, па гимназије и приватне женске гимназије.

Монографија пружа и низ интересантних података о појединим личностима које су се истакле у политичкој и другим делатностима у току тих 50 година. Тако се данашњим генерацијама пружа могућност да сазнају нешто више о својим дедовима и прадедовима, и многи ће бити пријатно изненађени кад у овој књизи сретну имена својих предака.

Игњић је један од првих историчара који су се потхватили веома тешког задатка да свестрано прикажу историјске развтак свог завичаја за релативно дуг временски период. Овај задатак он је успешно обавио.

Можда би књига још више добила на вредности да се аутор у кратко задржао на учешћу Ужичана у балканским ратовима 1912. и њиховој улози у ослобођењу појединих делова Санџака. Такође је пропуштено да се нешто више каже о друштвеној делатности неколико истакнутих Ужичана, као што су били: Љуба Стојановић, Милош Перовић, Милутин Ускоковић и др. Могло се нешто више рећи и о менталитету и виталности људи овога краја, јер су широм земље познате анегдоте о „ерама“, који су привлачили пажњу многих наших истакнутих књижевника и научника — Стевана Сремца, Милутина Ускоковића, Јована Цвијића и других.

Аутор није био довољно самосталан у давању оцена о појединим догађајима и истакнутим личностима, као ни у закључцима на крају књиге, тако да рад одаје утицај једног доброг прегледа.

Ова дисертација биће веома интересантна за читаоце из Црне Горе, јер се у њој говори о низу породица које су се у току XIX века преселиле у ужички крај, тако да једна читава његова област носи назив Ужичка Црна Гора.

Венцеслав Глишић

Михаило Марић: **КРАЉ И ВЛАДА У ЕМИГРАЦИЈИ**, „Епоха“, Загреб, 1966, стр. 460.

О емигрантској влади Краљевине Југославије мало је писано код нас. Осим мањег броја новинских чланака, фељтона и сл., положај и политику емигрантске владе у ратном периоду 1941—1945. године третирају и неки историографски радови, али то чине узгред, у склопу других питања из историје другог светског рата. Због тога би појава овакве књиге требало да у неколико употпуни сазнања о овом важном питању наше новије прошлости.

Аутор је у књизи делимично обрадио делатност емигрантске владе Краљевине Југославије од априлског рата 1941. па до пада владе Б. Пурића 1944. године — четврте владе у избеглиштву.

Књига је подељена на седам поглавља.

Са првим — уводним поглављем аутор настоји да читаоца „уведе“ у садржину књиге. Наиме, он говори о догађајима из краја 1943. године и реаговању емигрантске владе на одлуке АВНОЈ-а, а за-